

Γιώργος Σταμάτης Τι σημαίνει η ακρίβεια;

Τι είναι αυτή η ακρίβεια, για την οποία γίνεται τελευταία συνεχώς λόγος στα ΜΜΕ; Εν πρώτοις το εξής απλό: Πήγαινες πέρσι, που έπαιρνες π.χ. 1.000 ευρώ τον μήνα, να αγοράσεις τρόφιμα, είδη ένδυσης κτλ. και αγόραζες με αυτό το εισόδημά σου ορισμένες ποσότητες από αυτά τα εμπορεύματα. Φέτος, επειδή το εισόδημά σου αυξήθηκε π.χ. κατά 3%, παίρνεις 1.030 ευρώ τον μήνα, αλλά πολύ λιγότερα από τα ίδια αυτά εμπορεύματα, επειδή οι τιμές τους αυξήθηκαν π.χ. κατά 10%. Αγοράζεις, λοιπόν, κατά 3%-10% (= -7%) λιγότερα εμπορεύματα. Γι' αυτό, έτσι μας λένε τα ΜΜΕ, η ακρίβεια είναι επώδυνη. Είναι όμως πράγματι;

Είναι, αλλά όχι για όλους! Έτσι, αν κάποιου το εισόδημα αυξηθεί π.χ. όχι κατά 3%, αλλά κατά 15%, τότε γι' αυτόν η ακρίβεια δεν είναι επώδυνη, αλλά επωφελής. Διότι αγοράζει φέτος με το εισόδημά του κατά 15%-10% (= + 5%) περισσότερα εμπορεύματα απ' ό,τι πέρσι.

Υπάρχουν τέτοιοι; Και η ύπαρξή τους εξηγεί τι σημαίνει στην πραγματικότητα ακρίβεια; Ας ξεκινήσουμε όμως από αυτά που λέγονται στα ΜΜΕ. Λέγεται

εκεί ότι οι τιμές αυξάνονται, επειδή μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή μεσολαβούν οι μεσάζοντες, δηλαδή αυτοί που αγοράζουν τα ζαρζαβατικά από την Κρήτη και τα αμνοερίφια από την Βόρεια Ελλάδα και τα νησιά και τα πουλάνε σε πολύ υψηλότερες τιμές στου Ρέντη, απ' όπου τα αγοράζουν όλα αυτά οι μανάβηδες και οι κρεοπώλες και μας τα πουλάνε σε ακόμη πιο υψηλές τιμές.

Και λέγεται επίσης εκεί ότι, αν εξέλπειαν αυτοί οι μεσάζοντες, οι τιμές θα ήσαν χαμηλότερες κι επίσης δεν θα αυξάνονταν. Μα αυτοί οι μεσάζοντες είναι αναγκαίοι! Διότι οι Αθηναίοι δεν αγοράζουν ντομάτες στην Κρήτη και κρέας στην Ήπειρο, αλλά τα αγοράζουν και τα δύο στην Αθήνα, όπου έφτασαν με την συνέργια των μεσαζόντων, οι οποίοι κατά τα λοιπά δεν συνεργούν σε αυτό το θεάρεστο έργο για να συγχωρεθούν τα πεθαμένα τους. Κι επίσης, έστω κι έτσι, αυτή η συνέργια των ούτως ειπείν αισχροκεδρούντων μεσαζόντων θα εξηγήσει μεν τις υψηλές, όχι όμως και τις αυξανόμενες τιμές. Ξεμπερδέψαμε έτσι, νομίζω, με τους αισχροκερδούντες μεσάζοντες ως αιτία των υψηλών και αυξανόμενων τιμών.

Μια άλλη αιτία των υψηλών και αυξανόμενων τιμών είναι, όπως ακούμε και διαβάζουμε στα ΜΜΕ, η εξής: Τα σουπερμάρκετ, έτσι επειδή θέλουν και μπορούν, αυξάνουν τις τιμές στα ράφια τους. Τα σουπερμάρκετ αντιτείνουν πως όχι, δεν αυξάνουν αυτά τις τιμές, αλλά οι προμηθευτές τους, δηλαδή οι βιομήχανοι που τους προμηθεύουν, έτσι που κι αυτά είναι αναγκασμένα να τις αυξήσουν. Οι βιομήχανοι σιωπούν ή λένε ότι όχι αυτοί, αλλά τα σουπερμάρκετ αυξάνουν τις τιμές. Ένα όμως είναι βέβαιο: Οι τιμές αυξάνονται. Γιατί; Ποιος ξέρει! Γνωρίζουμε, ή γνωρίζουμε περίπου, γιατί αυξάνονται. Έτσι όπως γνωρίζουμε γιατί κάνει κρύο τον χειμώνα και ζέστη το καλοκαίρι. Δεν μας ενδιαφέρει λοιπόν εδώ γιατί αυξάνονται οι τιμές. Ιδίως για τον λόγο ότι, ακόμη κι αν γνωρίζαμε τους λόγους της ανόδου τους, δεν θα μπορούσαμε να αποτρέψουμε την άνοδό τους. Ας θεωρήσουμε, λοιπόν, στα ακόλουθα ότι δεν γνωρίζουμε τα αίτια της ανόδου των τιμών, αλλά γνωρίζουμε, όπως γνωρίζουμε ότι τον χειμώνα κάνει κρύο και το καλοκαίρι ζέστη, ότι οι τιμές αυξάνονται. Το ζήτημα είναι τώρα πλέον γιατί η άνοδος των τιμών είναι για κάποιους επώδυνη και για κάποιους άλλους επωφελής.

Υπενθυμίζουμε: Άλλοι χάνουν, άλλοι κερδίζουν, όπως προαναφέραμε, από την αύξηση των τιμών. Ποιοι χάνουν; Οι μισθωτοί εργαζόμενοι, των οποίων, ενώ οι τιμές αυξήθηκαν κατά 10%, οι μισθοί τους αυξήθηκαν κατά 3%. Και ποιοι οφελήθηκαν; Αυτοί, των οποίων, ενώ οι τιμές αυξήθηκαν κατά 10%, το

εισόδημα αυξήθηκε κατά 15%, όπως προϋποθέσαμε παραπάνω. Ποιοι είναι αυτοί οι τελευταίοι; Μα προφανώς οι μεσάζοντες, τα σουπερμάρκετ και οι βιομήχανοι, δηλαδή οι επιχειρηματίες-καπιταλιστές. Τα κέρδη των μεσαζόντων, των ιδιοκτητών των σουπερμάρκετ και των βιομηχάνων αυξάνονται προφανώς, όταν οι τιμές αυξάνονται, ενώ οι χρηματικοί μισθοί παραμένουν αμετάβλητοι ή όταν, όπως στο παράδειγμά μας, οι τιμές αυξάνονται ποσοστιαία περισσότερο (10%) απ' ό,τι οι χρηματικοί μισθοί (3%).

Προϋποθέσαμε στα παραπάνω αυθαιρέτως, όσον αφορά το ποσοστό της αύξησής τους, ότι τα κέρδη αυξήθηκαν κατά 15%. Έτσι λοιπόν, ενώ οι εργαζόμενοι με τους μισθούς τους αγοράζουν 7% λιγότερα εμπορεύματα, οι επιχειρηματίες καπιταλιστές αγοράζουν με τα κέρδη τους 5% περισσότερα εμπορεύματα – εμπορεύματα που, σημειώστε το, τόσο αυτά που αγόρασαν οι εργαζόμενοι όσο και αυτά που αγόρασαν οι καπιταλιστές, παρήγαγαν οι εργαζόμενοι. Κι έτσι φτάσαμε στην ουσία του πράγματος, δηλαδή της ακρίβειας. Η ουσία είναι: Η ακρίβεια, όταν υπερβαίνει την αύξηση των χρηματικών μισθών, μειώνει ό,τι αγοράζουν οι εργαζόμενοι και αυξάνει ό,τι αγοράζουν οι εργοδότες τους, οι καπιταλιστές. Στα τηλεπαράθυρα κλαψουρίζουν για το πρώτο και αποσιωπούν το δεύτερο. Έτσι λοιπόν το ζήτημα δεν είναι οι τιμές και η ακρίβεια, αλλά ποιο μέρος του προϊόντος που παράγουν οι εργαζόμενοι παίρνουν αυτοί οι ίδιοι και ποιο οι καπιταλι-

στές. Και αυτό δεν εξαρτάται μόνον από τις τιμές και την ακρίβεια, αλλά και –κυρίως– από τους χρηματικούς μισθούς. Οι χαμηλοί χρηματικοί μισθοί λοιπόν είναι το ζήτημα και όχι οι υψηλές τιμές. Αυτό στο μεταξύ το ακούμε στα τηλεπαράθυρα και από τους πωλητές στις λαϊκές αγορές.

Ας δούμε όμως τι θα γινόταν, εάν οι χρηματικοί μισθοί είχαν αυξηθεί όσο και οι τιμές, δηλαδή κατά 10%, ενώ τα κέρδη κατά 15%. Τότε οι εργαζόμενοι αγοράζουν φέτος τις ίδιες ποσότητες εμπορευμάτων με αυτές που αγόραζαν και πέρσι, ενώ οι ποσότητες που αγοράζουν οι καπιταλιστές αυξάνονται κατά 15%-10% (= + 5%). Σε αυτήν την περίπτωση, όλη την αύξηση του πραγματικού εθνικού προϊόντος την παίρνουν οι καπιταλιστές. (Το πραγματικό εθνικό προϊόν είναι όλα όσα παράγουν σε ένα χρόνο οι εργαζόμενοι και αγοράζουν οι εργαζόμενοι με τους μισθούς τους και οι καπιταλιστές με τα κέρδη τους). Η αύξηση αυτή οφείλεται στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας ή και της απασχόλησης. Εδώ προφανώς η κατανομή του εισοδήματος μεταβλήθηκε εις βάρος των εργαζομένων και προς όφελος των καπιταλιστών – παρ' όλο που οι πρώτοι αγοράζουν φέτος με τον μισθό τους ό,τι και πέρσι.

Μόνο εάν οι μισθοί αυξάνονταν κατά το ίδιο ποσοστό, κατά το οποίο αυξάνονται και τα κέρδη, δηλαδή κατά 15%, θα έμενε αυτή η κατανομή αμετάβλητη. Στην περίπτωση αυτή οι εργαζόμενοι θα αγόραζαν φέτος περισσότερα απ' όσα πέρσι.

Θα έλεγε λοιπόν και πάλι κανείς: Οι τιμές και οι αυξήσεις τους είναι απλώς και μόνον η επιφάνεια και η ουσία του πράγματος είναι το ύψος και οι αυξήσεις των μισθών και κατά συνέπεια το ύψος και η εξέλιξη του μεριδίου των μισθών στο εθνικό προϊόν. (Το μερίδιο των μισθών στο εθνικό προϊόν είναι ο λόγος των μισθών προς το εθνικό προϊόν, δηλαδή προς το άθροισμα των μισθών και των κερδών). Αλλ' εντέλει η ουσία είναι κάτι άλλο, το οποίο δεν λείπει και δεν θέλει να ακούσει κανείς πλέον σήμερα: Ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής και οργάνωσης της κοινωνίας μας ή, άλλως, η σχέση μισθωτής εργασίας, σύμφωνα με την οποία ο εργαζόμενος εργάζεται για λογαριασμό άλλου, συγκεκριμένα του καπιταλιστή, και παίρνει υπό την μορφή μισθού μέρος μόνον του προϊόντος που παράγει, ενώ το υπόλοιπο το παίρνει υπό την μορφή κέρδους ο καπιταλιστής. Όσο κι αν δεν θέλουμε να το πούμε και να το ακούσουμε σήμερα: Αυτήν ακριβώς την σχέση μισθωτής εργασίας πρέπει να αλλάξουμε – κι όχι να κυνηγάμε την χείμαυρα της μείωσης των τιμών.

Ωστόσο μέχρι τότε καλό είναι τα συνδικάτα να προσπαθούν να επιτυγχάνουν ποσοστιαίες αυξήσεις των μισθών τουλάχιστον ίσες με το άθροισμα της ποσοστιαίας αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας και της ποσοστιαίας αύξησης των τιμών, έτσι που τουλάχιστον η κατανομή του εισοδήματος να μην μεταβάλλεται εις βάρος των εργαζομένων. Σήμερα οι αυξήσεις των μισθών είναι τέτοιες που όχι μόνον αυ-

τή η κατανομή μεταβάλλεται εις βάρος των εργαζομένων, αλλά και οι εργαζόμενοι με τους μισθούς τους αγοράζουν κάθε χρόνο λιγότερα απ' όσα αγόραζαν τον προηγούμενο χρόνο.

Και τέλος: Οι καπιταλιστές αυξάνουν τις τιμές τους περίπου μέρα την

μέρα. Αυτό σημαίνει ότι τα συνδικάτα θα είχαν κάθε λόγο να μην υπογράφουν, όπως υπογράφουν σήμερα, μακροχρόνιες συλλογικές συμβάσεις εργασίες.

Κατά τα λοιπά η ουσία του πράγματος είναι πάντα η σχέση μισθωτής εργασίας και όχι η αύξηση των τιμών.

Λεωνίδας Βατικιώτης

Πείνα φέρνει η έκρηξη των τιμών στα τρόφιμα

Παρελθόν κινδυνεύουν να γίνουν ακόμη κι αυτά τα μικρά βήματα μείωσης της παγκόσμιας φτώχειας που επιτεύχθηκαν τα προηγούμενα χρόνια λόγω της έκρηξη της τιμής στα βασικότερα είδη διατροφής. Οι υπέρογκες ανατιμήσεις στο σιτάρι, το καλαμπόκι και το ρύζι έχουν φέρει στα πρόθυρα της λιμοκτονίας 100 εκ. άτομα στις πιο φτωχές χώρες του Τρίτου Κόσμου ενώ στον Πρώτο, και δη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αναστέλλονται –προσωρινά τουλάχιστον– οι σκέψεις για περικοπή των επιδοτήσεων στη γεωργία, καθώς είναι ηλίου φαινόστερες οι τεράστιες ευθύνες της φιλελευθεροποίησης γι' αυτή την δραματική κατάσταση.

Ως την χειρότερη κρίση αυτού του είδους για περισσότερα από 30 χρόνια χαρακτήρισε ο Τζέφρεϋ Σακς, διακε-

κριμένος οικονομολόγος και σύμβουλος του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, την άνοδο στις τιμές των τροφίμων του τελευταίου διαστήματος. Συνολικά, ο δείκτης της τιμής μιας ευρείας κατηγορίας τροφίμων τον τελευταίο χρόνο έχει αυξηθεί κατά 40%, με τις τιμές των πιο βασικών ειδών να καταγράφουν πολύ μεγαλύτερες αυξήσεις. Από το 2006, για παράδειγμα, η τιμή του ρυζιού έχει αυξηθεί κατά 217%, του σιταριού κατά 136%, του καλαμποκιού κατά 125% και της σόγιας κατά 107%.

Για να γίνει κατανοητή η αναστάτωση που έχουν προκαλέσει αυτές οι ανατιμήσεις, πρέπει να τονιστεί ότι επιβαρύνουν πολύ διαφορετικά τα κάθε λογής εισοδήματα. Όσο υψηλότερο είναι ένα εισόδημα, τόσο μικρότερη είναι η αναλογία των χρημάτων που δαπανά για τρόφιμα, ενώ αντίθετα ένα χαμηλό

εισόδημα έχει την τάση να ξοδεύει το μεγαλύτερο μέρος του στα είδη διατροφής. Έτσι για παράδειγμα, στις ΗΠΑ, ακόμη και το φτωχότερο 20% του πληθυσμού δεν δαπανά παρά το 16% των χρημάτων που κερδίζει για τρόφιμα, ενώ αντίθετα η μέση οικογένεια της Νιγηρίας ξοδεύει το 73% του εισοδήματός της για φαγητό. Η κατάσταση φθάνει στα άκρα σε χώρες όπως η Αιτή, όπου τα τρία τέταρτα του πληθυσμού κερδίζουν λιγότερα από 2 δολάρια την ημέρα και ήδη το ένα στα πέντε παιδιά είναι χρόνια υποσιτισμένο. Κατά συνέπεια, μια οριακή ανατίμηση που μπορεί να μη γίνει καν αντιληπτή από ένα υψηλό εισόδημα, για έναν πέννητα μπορεί να σημάνει ότι θα κοιμάται με άδειο στομάχι ακόμη και επί ημέρες.

Εξεγέρσεις απελπισμένων

Καθόλου τυχαίο, λοιπόν, δεν είναι το γεγονός ότι στην Αιτή οι συγκρούσεις των πεινασμένων με την αστυνομία έλαβαν την μορφή εξέγερσης και οδήγησαν τελικά στην απομάκρυνση του πρωθυπουργού. Τα γεγονότα στην Αιτή δεν ήταν και τα μοναδικά. Σε περισσότερες από 30 χώρες του κόσμου, από την Μπουρκίνα Φάσου μέχρι την Ινδονησία, οι διαμαρτυρίες πήραν τη μορφή συγκρούσεων και σε πολλές από αυτές, όπως στη Σενεγάλη, ο στρατός κλήθηκε να επιβάλλει την τάξη ή να δώσει πιο πρακτικές λύσεις, όπως έγινε για παράδειγμα στην Αίγυπτο, όπου οι ένοπλες δυνάμεις ανέλαβαν καθήκοντα...

φούρναρη για να παρέχουν φθηνό, επιδοτούμενο ψωμί στους πεινασμένους.

Ακόμη ωστόσο κι αυτές οι λύσεις, αμυντικού και πρόσκαιρου χαρακτήρα, δεν αντιμετωπίζουν τις γενικότερες ανισοροπίες που γεννά η εκτίναξη των τιμών στα τρόφιμα και τα προβλήματα που δημιουργεί, για παράδειγμα, στα δημόσια οικονομικά – ζήτημα υποδέσμευσης σημασίας σε σχέση με την πείνα, καθόλου όμως αμελητέο. Έτσι, η Αίγυπτος για παράδειγμα, έχει φθάσει να δαπανά περισσότερα χρήματα από τον κρατικό προϋπολογισμό της για να επιδοτεί το ψωμί και τη βενζίνη, ώστε να είναι προσιτά στον λαό, παρά για υγεία και εκπαίδευση μαζί!

Το ερώτημα που προκύπτει όλο και πιο έντονα περιστρέφεται γύρω από τις αιτίες αυτής της έκρηξης τιμών. Δύο καθοριστικές και μία ήσσονος σημασία αιτία βρίσκεται πίσω από το πρωτόγνωρο κύμα ανατιμήσεων.

Η μικρότερης σημασίας αιτία αφορά τις κλιματικές αλλαγές. Η παρατεταμένη, σχεδόν υπερδεκαετής, ξηρασία για παράδειγμα στην Αυστραλία και οι πλημμύρες σε πολλές χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας έχουν τη δική τους συμβολή, περιορίζοντας την άνοδο της παραγωγής που θα μπορούσε υπό κανονικές κλιματολογικές συνθήκες να είχε επιτευχθεί. Ωστόσο, δεδομένου ότι το πρόβλημα δεν έγκειται στην έλλειψη τροφίμων (κατά 2% αναμένεται να αυξηθεί η παγκόσμια παραγωγή ρυζιού φέτος, ανέφεραν οι Financial Times στις 3 Απρίλη), αλλά στην απλησίαστη τιμή τους η καταστροφή σοδειών από τις κλιματικές αλλαγές δεν αποτελεί σοβαρή

αιτία, ως προς το παρόν, της ανόδου της τιμής τους. Αυτό ισχύει γενικά.

Ο παραλογισμός των βιοκαυσίμων

Ειδικότερα, ωστόσο, σε ό,τι αφορά συγκεκριμένα είδη τροφίμων, όπως είναι το καλαμπόκι, η μείωση της παραγωγής τους είναι ορατή και προέρχεται από την καλλιέργεια σπόρων που αξιοποιούνται στην παραγωγή βιοκαυσίμων. Κατ' αρχήν είναι ανάγκη να πούμε ότι όσο περνάει ο καιρός, τόσο περισσότερο αμφισβητείται ακόμη και αυτή η συνεισφορά των βιοκαυσίμων στην αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου. Αποκαλυπτικό ρεπορτάζ του περιοδικού Time στις 14 Απρίλη ανέφερε ότι ένα γαλόνι αιθανόλης που παράγεται από καλαμπόκι, όπως συμβαίνει στις ΗΠΑ για παράδειγμα, απαιτεί για την παραγωγή του περισσότερη ενέργεια απ' όση μπορεί να προσφέρει με την καύση του. Τα βιοκαύσιμα δε που παράγονται σε άλλα σημεία του πλανήτη, όπως στη Βραζιλία ενδεικτικά, με απώτερο στόχο να χρησιμοποιηθούν αντί των συμβατικών καυσίμων για να μειωθεί η θερμοκρασία της γης, είναι εξ ίσου αμφίβολο το τι καταφέρνουν, δεδομένου ότι η καλλιέργειά τους συντελείται σε αποψιλωμένα δάση του Αμαζόνιου. Έτσι, η παραγωγή βιοκαυσίμων (που επινοήθηκε για να αντιμετωπίσει τις εκπομπές καυσαερίων από τα αυτοκίνητα που συντελούν στο φαι-

νόμενο του θερμοκηπίου) επιτείνει την καταστροφή των δασών και η καταστροφή τους –μέσω πυρκαγιών– το φαινόμενο του θερμοκηπίου!!!

Τα εμπόδια ωστόσο που δημιουργούν τα βιοκαύσιμα στην παροχή φθηνής τροφής στον παγκόσμιο πληθυσμό είναι πολύ πιο άμεσα. Στις ΗΠΑ υπολογίζεται ότι αυτή τη στιγμή το 20% του καλλιεργούμενου καλαμποκιού καταλήγει στην παραγωγή αιθανόλης, ενώ οι καλλιέργειες που θα στραφούν στα βιοκαύσιμα την επόμενη δεκαετία εκτιμάται ότι θα πενταπλασιαστούν. Ίδιος πυρετός, σε βαθμό ώστε πολλοί να μιλούν για νέα φούσκα, παρατηρείται σε όλο τον κόσμο. Η αξία των επενδύσεων σε βιοκαύσιμα από 5 δισ. δολάρια το 1995 έφθασαν το 2005 τα 38 και το 2010 υπολογίζεται να έχουν φθάσει τα 100 δισ. δολάρια. Όσο για το «κόστος ευκαιρίας» τους, αρκεί να αναφέρουμε ότι η ποσότητα καλαμποκιού που απαιτείται για να γεμίσει το ρεζερβουάρ ενός σπορ αυτοκινήτου, αυτού που συνήθως χαρακτηρίζουμε 4 επί 4, μπορεί εναλλακτικά να θρέψει ένα άτομο για έναν ολόκληρο χρόνο.

Στο ερώτημα δηλαδή, το ρεζερβουάρ ή τον άνθρωπο, η απάντηση που δίνουν οι ΗΠΑ σήμερα, ωθώντας μάλιστα όλο τον υπόλοιπο κόσμο να βαδίσει στα καταστροφικά χνάρια τους, είναι το ρεζερβουάρ. Κι έτσι εκατομμύρια άνθρωποι βρίσκονται αντιμέτωποι με το φάσμα της πείνας...

Χαλινάρι στα χρηματιστήρια

Η δεύτερη αιτία που έχει οδηγήσει σε εκτόξευση τις τιμές των τροφίμων είναι η εκτεταμένη και άγρια κερδοσκοπία που γίνεται κυρίως στο χρηματιστήριο εμπορευμάτων του Σικάγου. Οι τιμές των τροφίμων, αλλά και άλλων εμπορευμάτων, όπως τα μέταλλα και το πετρέλαιο, οδηγήθηκαν στα ύψη από τη στιγμή που στο χρηματιστήριο του Σικάγου βρήκε απάγκιο η τεράστια ρευστότητα που ξέβρασε η πιστωτική κρίση και η κατάρρευση της αγοράς ακινήτων. Τοποθετούμενα αυτά τα κεφάλαια και άλλα στη συνέχεια που προσελκύντηκαν από την άνοδο των τιμών, ύψους 300 δις. δολαρίων κατ' εκτίμηση των New York Times της Τρίτης 22 Απρίλη, στην αγορά των μελλοντικών συμβολαίων που αφορούν τη συμφωνία εκτέλεσης μιας εμπορικής πράξης στο μέλλον σε μια προκαθορισμένη τιμή, κατάφεραν να δημιουργήσουν μια φούσκα άνευ προηγουμένου. Η διαφορά όμως με όλες τις άλλες φούσκες, όπως των νέων τεχνολογιών, είναι ότι αυτή οδηγεί στη δυστυχία εκατομμύρια ανθρώπους.

Διαπιστώνοντας τον αρνητικό ρόλο που διαδραματίζει η αγορά μελλοντικών συμβολαίων στο επίπεδο των τιμών των εμπορευμάτων, η οποία προκαλεί στρεβλώσεις στην αγορά κι όχι εξισορρόπησή της, όπως λένε τα εγχειρίδια, μια σειρά χώρες του Τρίτου Κόσμου διέκοψαν τη λειτουργία της! Στην Ινδία συγκεκριμένα, τον Ιανουάριο του 2007, η κυβέρνηση απαγόρευσε την διαπραγμάτευση μελλοντικών συμβολαίων

σε τρία προϊόντα: το ρύζι, το σιτάρι και το καλαμπόκι. Βλέποντας όμως στη συνέχεια πως οι τιμές συνέχισαν να αυξάνονται, ο υπουργός Οικονομίας της Ινδίας διέκοψε εντελώς τη λειτουργία της αγοράς μελλοντικών συμβολαίων, τονίζοντας πως η μοναδική συνεισφορά της, ολοένα και περισσότερο, αφορούσε την κερδοσκοπία. Το ίδιο συνέβη και στην Αιθιοπία στα μέσα Απριλίου. Στο χρηματιστήριο εμπορευμάτων της Αντίς Αμπέμπα, το νεότερο χρηματιστήριο εμπορευμάτων της Αφρικής, αποφασίστηκε να μην επιτρέπονται οι μελλοντικές πράξεις στα επίμαχα τρόφιμα σε μια προσπάθεια να περιοριστεί η κερδοσκοπία και να αποφευχθεί η ανοδική πορεία των τιμών.

Τα μέτρα αυτά λήφθηκαν σε χώρες του Τρίτου Κόσμου, επειδή οι πιέσεις των πεινασμένων είναι αφόρητες και τα συμφέροντα των κερδοσκόπων δεν πρυντανεύουν, όπως συμβαίνει για παράδειγμα στις ΗΠΑ και τις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές χώρες, ή την ίδια την ΕΕ που δια στόματος του προέδρου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, Ζαν Κλοντ Τρισέ, έσπευσε να δηλώσει ότι η κρίση των τροφίμων είναι πρόβλημα προσφοράς και ζήτησης. Κινήσεις (απελπισίας) όπως αυτές της Ινδίας και της Αιθιοπίας, αναμφισβήτητα είναι σταγόνες στον ωκεανό μπροστά στα μυθικά ποσά που έχουν επενδυθεί στα χρηματιστήρια της Δύσης, τα οποία δίνουν το σφυγμό της αγοράς. Παρόλα αυτά αποκαλύπτουν την βασικότερη αιτία πίσω από την πείνα που είναι η κερδοσκοπία και η μετάτροπή ακόμη και των στοιχειωδέ-

στερων ανθρώπινων αναγκών, όπως είναι η διατροφή, σε αντικείμενο χρηματιστηριακής διαπραγμάτευσης.

Αμφισβητείται η φιλελευθεροποίηση της ΚΑΠ

Η κρίση των τροφίμων οδήγησε επιπλέον σε επανεξέταση την ορθότητα των διαρκών αναθεωρήσεων που έχει υποστεί η Κοινή Αγροτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης την τελευταία δεκαετία στην κατεύθυνση μείωσης των επιδοτήσεων.

Η πραγματικότητα είναι ότι οι ανα-

θεωρήσεις της ΚΑΠ και η συντελούμενη μείωση των επιδοτήσεων της ευρωπαϊκής γεωργίας έχει προκαλέσει μια κάθετη μείωση του παραγόμενου προϊόντος τόσο στη γεωργία όσο και στην κτηνοτροφία σε κάθε μέλος της ΕΕ, ακόμη και στην Ελλάδα. Στον πίνακα που παραθέτουμε φαίνεται με ακρίβεια αυτή η συρρίκνωση, που αποτελεί την άλλη όψη των πρωτοφανών σε βάθος και ποιότητα αναδιαρθρώσεων που συντελούνται στη γεωργία και η οποία μπορεί να συνεχίζεται υπό τον όρο ότι φιλελευθεροποιείται το διεθνές εμπόριο και αίρονται οι φραγμοί που το περιορίζουν.

Παραγωγή κυριότερων αγροτικών προϊόντων στην Ελλάδα (χιλιάδες τόνοι)

ΠΡΟΪΟΝ	2000	2006
Σιτάρι σκληρό	1.450	1.129
Σιτάρι μαλακό	408	251
Αραβόσιτος	1.850	1.710
Καπνός	125	25
Βαμβάκι	1.235	850
Τομάτες βιομηχανικές	1.149	800
Ζαχαρότευτλα	3.146	1.600
Ελαιόλαδο	430	370
Λεμόνια	139	37
Πορτοκάλια	903	880
Μήλα	309	263
Ροδάκινα	1.020	700
Κρέας, σύνολο	492	464
Γάλα, σύνολο	1.896	1.866

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας (παρατίθεται σε Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2006, Αθήνα 2007).

Τι συμβαίνει όμως, όταν μια σειρά χώρες που αποτελούσαν επί χρόνια την αποθήκη τροφίμων της υψηλίου (στο πλαίσιο προφανώς ενός βαθιά άνισου καταμερισμού) βρίσκονται αντιμέτωπες με την οργή των πολιτών τους και παγώνουν προσωρινά τις εξαγωγές ή τις μειώνουν αποφασιστικά, όπως έκαναν για παράδειγμα η Αργεντινή, η Ινδία, η Ινδονησία, το Βιετνάμ, η Κίνα, η Καμπότζη και η Αίγυπτος, δίνοντας προτεραιότητα στην κάλυψη της εγχώριας ζήτησης; Τότε αμφισβητούνται εκ βάθρων ορισμένα από τα θέσφατα του νεοφιλελευθερισμού, όπως είναι η κατάργηση των επιδοτήσεων και η φιλελευθεροποίηση του εμπορίου!

Τα όσα δήλωσε στους Financial Times στις 28 Απριλίου ο (δεξιός) υπουργός Γεωργίας της Γαλλίας, Μισέλ Μπαρνιέ, είναι αποκαλυπτικά: «Αυτό που τώρα αντικρίζουμε στον κόσμο είναι τα αποτελέσματα μιας υπερβολικής φιλελευθεροποίησης της αγοράς. Δεν μπορούμε να αφήσουμε την διατροφή των ανθρώπων στο έλεος της αγοράς. Χρειαζόμαστε μια δημόσια πολιτική, μέσα παρέμβασης και σταθεροποίησης» ήταν τα λόγια του, που αποκτούν ξεχωριστή σημασία λόγω του ότι η Γαλλία αναλαμβάνει την κυκλική προεδρία της ΕΕ

το δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους. Συνέχισε δε προτείνοντας στις πληττόμενες χώρες να αντιγράψουν την ΚΑΠ: «Νομίζω ότι η ΚΑΠ αποτελεί ένα καλό μοντέλο. Είναι μια πολιτική που μας επιτρέπει να παράγουμε για να τρεφόμαστε. Συνενώνουμε τους πόρους μας για να υποστηρίξουμε την παραγωγή. Η Δυτική Αφρική, η Ανατολική Αφρική, η Λατινική Αμερική και η νότια ακτή της Μεσογείου, όλα αυτά τα μέρη χρειάζονται περιφερειακή κοινή αγροτική πολιτική». Οι αιτιάσεις του υιοθετήθηκαν σχεδόν στο ακέραιο από τον γερμανό ομόλογό του – κάτι που έχει τη δική του σημασία δεδομένου ότι η Γερμανία αποτελεί το βασικότερο χρηματοδότη της ΚΑΠ η οποία στοιχίζει 56 δισ. ετησίως! Παρόλα αυτά ανέλαβε το κόστος.

Παρότι η συντηρητική αναδιάρθρωση στην ευρωπαϊκή γεωργία δεν πρόκειται να κοπάσει (ως αποτέλεσμα της αυτοτελούς επέκτασης των δυνάμεων του κεφαλαίου και των υπόγειων ταξικών συγκρούσεων που διεξάγονται), είναι εμφανές ότι δηλώσεις όπως οι παραπάνω τονίζουν για μια ακόμη φορά το τεράστιο κοινωνικό τίμημα της ουσιαστικής υπαγωγής κάθε τομέα ανθρώπινης δραστηριότητας στο κεφάλαιο.